

smayera, naročito njegove značajne izjave prigodom različitih biskupovih nastupa. Osobito je iznio mnogo dokumentarne građe o srdačnim i tijesnim odnosima biskupa Strossmayera prema papama Piju IX., Leonu XIII. i Piju X., kad je Strossmayer umro. Iz tih dokumentarnih prikaza jasno se vidi, kako su bez ikakva temelja sve one tendenciozne podvale raznih sektaraca, koji hoće da Strossmayera prikažu pobornikom »narodne crkve« ili dapače pristašom liberalnog pokreta otcijepljenja od Rima. Strossmayer bio je svom dušom odan ideji nepokolebljivog jedinstva sa svetom Stolicom, pa to treba da dobro znadu i oni, koji su ponovno stali širiti falsifikat Strossmayerova govora na vatikanskom koncilu o svrhu propagande za »narodnu crkvu«. U ovom djelu nalazi se sabrano obilje argumenata, da je duh biskupa Strossmayera bio daleko od takvih namjera. Djelo toplo preporučujemo.

Dr. J. O.

Vrela i prinosi. Zbornik za povijest Isusovačkog reda u hrvatskim krajevima. Svezak 3. Sarajevo 1933. Najnoviji svezak ovoga kulturno-povijesnog Zbornika donosi na prvom mjestu 33 biografije Isusovaca XVI., XVII. i XVIII. stoljeća, rođenih na području stare dubrovačke republike. Među njima nailazimo na ugledna imena Držića, Gumbulića, Lukarevića, Martinovića, Prodanela, Ranjine i dr. Djelo je napisao dubrovčanin o. Đuro Bašić († 1765.) a izdao ga je na temelju izvornog teksta, s mnogo kritičkih bilježaka, prof. Dr. Dragoljub Pavlović. Bašićeva »Elogia« mnogo su upotrebljavali naši kulturni radnici, služeći se raznim prepisima, a sada se eto kritički izdana stavljaju na dohvat i stručnjacima i širim slojevima inteligencije. — Literarne historike zanimat će obilje novih i pouzdanih biografskih podataka o šestorici pisaca kajkavske Hrvatske XVII. vijeka, a to su: Habdelić, Sartorius-Krajačević, Ljubić, Milovac, Gačović, Makar od urednika M. Vanino. — Gramatičko-literarni članak »Stjepan Roza o Evangelistaru Bartola Kašića« pruža nam ne samo točan sadržaj kritike, što ju je u XVIII. stoljeću napisao S. Roza o Kašićevim »Pištulama« (1641.), nego i neke nove arhivske podatke, kojima se osvjetljuje rad Kašića, i drugih na prevodenju Svetoga Pisma. — Kratki prinos »Dvije rijetke slike bratovštine Muke i Smrti Isusove (1751. i 1755.)« reproducira i opisuje slike požeške i zagrebačke bratovštine i donosi godine osnutka ove nekad znamenite bratovštine u Zagrebu, na Rijeci, u Varaždinu, Požegi, Osijeku i Petrovaradinu. — Porabu Zbornika uvelike olakšava opširno kazalo imena (osoba i mjesta). — Naručuje se kod Uprave »Vrela i Prinosi« u Sarajevu, Čemerlina 9. Cijena poštom Din. *50.

Obraćanje dra H. Hinkovića, napisao msgr. dr. Beluhan Milan, 12°—64, Zagreb 1934. Ova monografija donosi prikaz života nedavno umrlog uvaženog javnog radnika dra Hinkovića, koji je bio jedno vrijeme istaknuti protivnik katoličke Crkve, pristaša spiritizma i teosofije, a kad u tom nije našao smirenja, stao je dublje studirati katolicizam dok napokon nije posve upoznao ljepotu istine u katoličkoj Crkvi, te umro kao duboko uvjereni katolik potpuno smiren i okrijepljen svetim otajstvima. Njegovo

je obraćenje karakteristična savremena apologija katoličke Crkve, te će vrlo pobudno djelovati, osobito kao primjer za današnji mlađi intelektualni naraštaj.

Kalt Dr. Édmund, Biblische Archäologie, 2. vermehrte Auflage. Mit 23 Bildern auf 8 Tafeln. 8° (XII u. 148 S.) Freiburg im Breisgau 1934, Herder. Broš. 2,70 M.; plat. vez 3,80 M.

U biblijskoj literaturi poznati pisac, dr. Kalt, profesor biblijske struke na bogoslovskom učilištu u Mainzu, priredio je evo već 2. izdanje priručnika za biblijsku arheologiju. Ovo je izdanje biblijskog arheološkog priručnika kao i prvo namijenjeno praktičnoj svrsi, naime za potrebe bogoslovskih slušača. Opsežni priručnik biblijske arheologije, kao na pr. od Kortleitnera, iako je mnogo potpuniji, ipak za prosječne prilike bogoslovskih slušača nije tako praktičan.

Nije potrebno isticati, kako je poznavanje biblijske arheologije, barem u najglavnijim crtama, danas od velike potrebe za ispravno razumijevanje i izlaganje teksta Sv. Pisma. Biblijska arheologija je u današnje vrijeme tim važnija pomoćna bogoslovska nauka, što upravo mnogobrojna novija arheološka otkrića vanredno mnogo doprinose znanosti za potvrdu svih onih historijskih događaja i prilika, o kojima nam govori Sv. Pismo staroga ili novoga zavjeta. Pisac je kod ovog izdanja u tom pogledu uzeo u obzir najnovije naučne rezultate biblijskih arheoloških otkrića.

S obzirom na razdiobu pisac slijedi uobičajeni sistem: a) u uvodu pojam bibl. arheologije, izvori, povijest, pregled literature; b) geografske i klimatske prilike Palestine, fauna i flora; c) stanovništvo Palestine; d) privatni život: hrana, odijelo, stan, obiteljske prilike i privreda Izraelaca; e) politički život: ustav, juridički propisi, obrambena snaga, stranačka podjela žiteljstva. f) vjerske prilike i bogoštovni propisi: o bogoštovnim mjestima, osobama, činima i o svetkovinama. Na svršetku dodane su i ilustracije.

S obzirom na pojediniosti primjećujemo, da bi u poglavlju o fauni i flori, gdje se pisac zadovoljava tek generalnim nabrojanjem najvažnijih reprezentanata bilnog i životinjskog carstva Palestine, bilo poželjno da se spomene alegorijsko značenje pojedinih biljaka i životinja, ili poređenje, što dolaze u Sv. Pismu.

U poglavlju o stranačkoj podjeli žiteljstva bilo bi dobro, da je spomenuo i carinike, iako oni nisu bili neka posebna stranka, nego jedan izraziti stalež, da se može razumjeti njihov položaj u tadanjem društvu.

Kako je i razumljivo, u ovakvom manualnom kompendiju nije moguće upuštati se u rješavanje visećih problema biblijske arheologije. Tako n. pr. kad tumači zračenje »Urim« i »Tummim«, usvaja mišljenje da znači: »svijetlo« i »pravo«, kao najvjerojatnije. Priručnik navodi dosta obilnu literaturu za pojedina specijalna pitanja i na svršetku abecedni registar, što odgovara naučnom karakteru i praktičnoj upotrebi priručnika.